

a Novati hæresi, in sua dignitate admittuntur; et idem dicunt prædicti Pontifices, fieri posse in aliis, si vel bona fide ordinati sint, vel ratio sufficiens, aut necessitas id requirat; vel interdum possunt hi canones exponi de ordinationibus, quæ non fiunt debito, ac essentiali ritu; nam consecrations facte a ministris sic ordinatis, omnino irritæ sunt, et hujusmodi sunt ordinationes, quæ nunc fiunt a ministris Lutheranorum, et Calvinistarum. Quid vero dicendum sit de ministro hujus sacramenti, ut sacrificium est, dicemus infra in proprio loco.

SECTIO IV.

Utrum plures formæ possint efficere consecrationem ejusdem materiæ, simul, aut successive.

1. Hæc questio tractatur de ministro a D. Thom. infra, quæst. 82, art. 3; ejus vero difficultas præcipue consistit in efficacia, ac veritate verborum, et communis fere est cæteris sacramentis, et ita disputata est superius, cum de baptismo ageremus; hoc vero loco tractatur a Theologis occasione cuiusdam consuetudinis Ecclesiæ, quæ in Romana, et in multis aliis observatur; olim enim Cardinales simul cum Papa concelebrare solebant, et consecrare eamdem hostiam, et nunc idem faciunt sacerdotes noviter ordinati cum Episcopo ordinante, nam omnes simul verba consecrationis proferunt super eadem materiæ. Dupliciter ergo tractari potest hæc quæstio: primo de possibili, scilicet, quid in hoc modo consecrationis fieri possit. Secundo de facto, scilicet, quid in prædicta consuetudine fiat.

2. Non possunt concurrere plures ministri ad consecrandum, si unusquisque partem solum formæ proferat. — Prior pars definiri breviter potest ex dictis supra de baptismō. Primo enim certum est, non posse plures ministros concurrere ad consecrandum hoc sacramentum, ut causas partiales ex parte formæ, ita ut unus proferat partem formæ, alias aliam partem, quia tunc neuter eorum proferret formam, neque ex verbis diversorum hominum una forma componi potest, ut prædicto loco latius probatum est. Dico autem, ex parte formæ, quia ex parte materiæ fieri potest, ut unus consecret partem unius hostiæ, alias vero reliquam partem, si uterque certam ac definitam partem sua intentione designet, ut supra diximus, agentes de materia; tunc vero illi non sunt proprie causæ partia-

les, quia unusquisque suam consecrationem, ut integra causa, perficit; sed ex parte materia accidentarum est, quod species consecratæ sint continuæ inter se, et ideo ex hac parte quælibet earum consecrationum videatur esse partialis respectu ejusdem hostiæ.

3. Non possunt plures sacerdotes hostiam consecrare, si alter prius altero absolvat verba formæ. — Dico secundo: etiam si duo sacerdotes integre proferant formam, et unusquisque habeat intentionem consecrandi, si tamen alter eorum prius tempore absolvat formam, quam alius, non possunt illæ duæ formæ efficere consecrationem ejusdem materiæ, sed altera tantum. Ita sentiunt Durand., Cajet., Richard., Soto, Ledesma, et alii, infra citandi. Quorum sententia mihi verissima videtur, quamvis nonnulli ex antiquioribus contradicere videantur. Ratio est, quia integra forma consecrandi cadens super debitam materiam, cum primum perficitur, constituit, seu conficit sacramentum; ergo forma postea superveniens nihil potest efficere. Patet consequentia, tum quia jam invenit factum, tum etiam quia jam non cadit super debitam materiam, quia materia consecrationis non est res prius consecrata, sed panis vel vinum. Antecedens vero declaratur, quia quando sacerdotes hoc modo proferunt formas, vel uterque eorum habet intentionem absolutam consecrandi independenter ab alio, et tunc sine ulla dubitatione, qui primo absolvit, consecrat, quia ibi concurrunt omnia necessaria ad conficiendum sacramentum; vel uterque habet intentionem non conficiendi sine alio, et hoc variis modis potest contingere: primo, ut uterque velit partialiter concurrere, et nullo modo esse causa integra consecrationis, et hæc intentio fortasse in universum est contra substantiam sacramenti, quia Christus hoc non instituit, sed uniuscujusque sacerdotis verba voluit esse causam integrum et sufficientem, sicut in simili de baptismō diximus; aut saltem est contra substantiam sacramenti, hoc intendere, quando formæ non in eodem instante absolvuntur, sed altera prius tempore, quam altera, quia præter institutionem Christi, et contra veritatem hujus formæ est, ut non efficiat, cum primum ejus significatio absolvitur, quia illius veritas cum illius efficacia conjuncta est, et ab illa quodammodo pendet. Et eadem ratione est contra Christi institutionem, ut una forma non faciat sine concursu alterius, quæ praecessit; igitur ministri, qui hoc modo intenderent

conficere, nihil efficerent. Alio modo posset unus sacerdos intendere non consecrare sine alio, intentione quasi conditionata, ita ut unusquisque intendat conficere, si alius jam absolvit verba, et non alias; et tunc is, qui primo absolvit, non conficit, quia tantum habet conditionatam intentionem, et conditio impleta non fuit, quando absoluta fuit forma; et ideo neque tunc fecit sacramentum, ex defectu intentionis, neque postea, quia jam forma evanuit, ut latius dictum est in materia de sacramentis in genere; ille vero, qui posterius absolvit, conficit, quia, licet habuerit conditionatam intentionem, tamen conditio jam erat impleta, et ita conditio transit in absolutum; ergo, quicquid sacerdotes intendant facere, non possunt plures formæ, quæ successive, et non in eodem instante consummantur, eamdem consecrationem efficere. Neque hic locum habet distinctio vulgaris de similitate metaphorica aut morali, quia verba in eodem metaphysico, seu physico instante, in quo absolvuntur, consecrationem perficiunt, neque eorum efficientia suspendi potest per minimum vel brevissimum tempus, quia hoc esset contra eorum veritatem; ergo nihil refert, quod alia verba censeantur simul moraliter absolvī, si revera intercedit vel brevissimum tempus inter ultimum instans unius et alterius formæ, quia jam inveniunt factum, quicquid facere poterant, et cadunt in materiam jam consecratam. Confirmatur tam conclusio, quam totus hic discursus, quia, si duæ formæ, quarum una prius absolvitur, quam alia, possent ejusdem materiae consecrationem efficere, etiam unus minister posset, duabus formis repetitis, successive ejusdem materiæ consecrationem efficere, proferendo proxime et immediate unam post aliam, et per intentionem suspendingo efficientiam prioris, donec posterior absolvatur; consequens est absurdissimum, et contra omnium communem consensum. Sequela autem a paritate rationis facilime probari potest.

4. Si plures formæ simul absolvantur, omnes efficiunt sacramentum. — Dubium. — Solutio. — Dico tertio: si duæ formæ simul et in eodem instante absolvantur, utrumque efficit consecrationem, etiam si in eamdem materiam cadant. Hæc est communis sententia; probatur, quia supponimus, utramque proferri a debito ministro supra debitam materiam, et debita intentione; ergo vel utrumque efficit, vel neutra, quia non est major ratio de una, quam de alia; at non est dicendum

neutram efficere, quia ibi concurrunt omnia necessaria ad sacramentum, et nihil est contra substantiam ejus; ergo utrumque efficit. Quæres, an singulæ efficiant, ut cause totales vel partiales; id est, an efficiant una sola actione dependente ab utrumque, vel duabus, quarum unaquæque integra sit, et a sua forma pendeat. Respondetur, utrumque modum esse possibilem, et incertum esse, quomodo fiat. Videtur autem magis consentaneum institutioni et veritati verborum, ut unaquæque forma sua integra actione efficiat, ac si alia non concurreret; quamvis alias videatur rerum naturis magis consentaneum, ut cause, quæ per se singulæ efficerent, si simul applicentur ad unum et eundem indivisibilem effectum, non agant duabus veluti superfluis actionibus, sed una.

5. Difficultas, utrum sit bona consuetudo consecrandi plures in eadem materia, quam Ecclesia Romana in sacerdotum ordinatione servat. — Quidam negant. — Ex his definienda est altera pars questionis, quid de facto fiat in predicta Ecclesiæ consuetudine. Et ratio difficultatis est, quia humano modo loquendo non possunt omnes illæ formæ in eodem instante physico absolvī, ex quo videatur sequi, illam consuetudinem esse contraria rationem, quia exposita est multis periculis. Primo, ut Episcopus, qui est principaliter sacrificans, nihil conficiat. Secundo, ut a multis proferantur verba super materiam consecratam. Tertio, ut multi inaniter ac frustra verba proferant, nihil efficiendo. Propter hæc quidam non verentur hanc consuetudinem improbare, quia licet Romana Ecclesia, ut particularis quædam Ecclesia, illam servet, tamen non observatur in universa Ecclesia, ut de Moguntina Gabr. refert. Ita vere sentit Durand., dist. 13, quæst. 3; et in eadem sententia citatur Albertus in Sum.; Pisan., verb. Euchar. 3; et in eamdem inclinat Gabr., lect. 6 in can.; Angel., Eucharist. 2, § 3; nec multum repugnat Soto, dist. 3, art. 3, et Palacius, quæst. 4; sed nullo modo sentiendum est, illam consuetudinem esse malam, simpliciter loquendo; id enim valde esset temerarium, tum propter Ecclesiæ Romanæ auctoritatem a multis Pontificibus approbatam, tum quia quamplures aliae Ecclesiæ eamdem consuetudinem observant.

6. Alii explicant modum quo debeat fieri. — Alii ergo Theologi, ut hanc consuetudinem defendant, dicunt, omnes sacerdotes, qui cum Episcopo proferunt verba, debere illa

proferre cum intentione consecrandi, ita tamen, ut referant intentionem suam ad illud instans, in quo Episcopus absolvit verba consecrationis, in quo omnes consecrant, sive prius, sive posterius verba absolvant. Hæc fuit sententia Innocentii, l. 4 de hoc mysterio, cap. 25, quem D. Thom. hic sequi videtur, quest. 82, art. 2; Alens., quest. 36, memb. 8; Paludan., dist. 3, quest. 4; Soto, Ledesma, et alii Thomistæ; Victor., in Sum., num. 88; Sylvest., Euchar. 2, quest. 43, et alii fere Summista. Sed hæc sententia non videtur posse consistere cum his, quæ supra diximus. Quia duplice potest explicari intentione horum sacerdotum: primo, ut sit absoluta, ut illam explicant Palud. et alii, et hoc modo est impossibilis, quia si sacerdotes habent intentionem consecrandi, et prius absolvunt verba, quam Episcopus, non possunt eorum efficaciam suspendere, ut ostensum est, neque hoc est in potestate totius Ecclesiae. Sicut si quis vellet suspendere actionem verborum consecrationis formæ panis, donec proferat formam sanguinis, non posset; vel, si duo convenirent ad consecrandas duas hostias, singuli singulas, ita tamen, ut neuter conficeret, donec alius absolveret, nihilominus fieret consecratio absolutis verbis; et in omni sacramento, absoluta materia et forma, non potest universa Ecclesia retardare effectum ejus, sicut nec potest impedire illum, si ex parte subjecti et materie non est impedimentum. Respondet Paludanus supra, in hoc speciali casu, Dei dispensatione fieri, ut virtus præcedentium verborum conservetur in aere, donec omnes formæ absolvantur, et tunc omnium virtus simul operetur. Sed hæc, ut recte dixit Durand., ridicula sunt, et sine fundamento conficta, eo vel maxime, quod virtus verborum non est res aliqua, præter verba, et quamvis esset aliqua qualitas, illa non posset sine novo miraculo conservari transeuntibus verbis, aut de subjecto in subiectum migrare. Deinde, si hoc modo fieret, non oporteret diligentiam adhibere, ut omnes eum Episcopo proferrent, vel saltem curandum potius esset, ut omnes ante Episcopum absolventer verba, quandoquidem dicuntur non esse operativa priusquam Episcopus absolvat, verba autem Episcopi expectatura non sunt reliquos. At vero usus Ecclesiae non ita habet, sed adhibet potius diligentiam, ut, vel omnes simul absolvant, vel saltem nullus ante Episcopum. Alio modo explicari potest hæc intentione, ut sit conditionata, ut, verbi

gratia, quod sacerdotes consecrantes cum Episcopo intendant consecrare sub hac conditione, si Episcopus jam absolvit verba; et ita videtur explicare hanc sententiam Victor., num. 88. Sed hinc necessario sequitur juxta dicta, ut nec illi consecrant, qui prius tempore, neque illi, qui posterius, quam Episcopus, verba absolvunt, sed ad summum illi, qui in eodem physico instanti cum illo verba perficiunt, quod paucissimis contingit; et ita non evitantur omnia supra dicta incommoda; nam intentione conficiendi sacramentum sub conditione, que moraliter fere semper impedit efficiaciam formæ sacramentalis, vitiosa est, et præter rationem; quin potius uti intentione conditionata et non absoluta, sine necessitate urgente, etiam et merito videtur esse contra debitum modum conficiendi sacramentum.

7. Sed dicunt aliqui, in eo casu omnes sacerdotes cum Episcopo quasi componere unum integrum ministrum, et ideo eum primo conficere, qui primo absolvit verba, quicumque ille sit, omnes tamen dici referre intentionem suam ad unum instans, quia omnes intendunt simul absolvire verba; quocirca si aliquando accidit, quod unus prius absolvat, quam alius, est præter intentionem, et ita moraliter loquendo est per accidens, et quicquid inde sequitur, ut, v. gr., quod unus consecrat corpus solum, alias solum sanguinem, et alias, scilicet Episcopus, sumat utramque speciem, qui fortasse neutram conficit, hæc, inquam, et similia, non reputantur incommoda, tum quia sunt per accidens, tum etiam quia omnes concurrunt per modum unius ministri integri, qui simpliciter facit totum, quamvis per diversa verba et ora veluti personalia. Sed hic dicendi modus mihi displicet, quia revera est inconveniens, ut Episcopus, qui est principialis offerens, et sacrificans, non conficiat; et reliqua omnia, quæ consequuntur, revera sunt magna incommoda; neque possunt dici moraliter per accidens, et præter intentionem, cum voluntarie adhibeatur intentione, quæ moraliter impleri non potest. Præterea illa collectio ministrorum, seu potius ille minister collectus ex multis personis, est præter institutionem Christi, et præter veritatem verborum, quæ ab unaquaque persona integre proferuntur.

8. *Aliorum modus hanc consuetudinem defendendi refertur et refellitur.* — Aliorum ergo sententia est, solum Episcopum proferre verba formaliter, et cum intentione con-

secrandi, alios vero materialiter illa referre in signum potestatis sibi concessæ, et in memoriam illius cœnæ in qua Christus cum Apostolis cœnavit, eisque eamdem potestatem concessit. Ita sentit Richard., dist. 13, art. 2, quest. 4; Cajet., quest. 82, art. 2; Angel., verb. Euchar. 2, § 3; et ex antiquo Pontificali Romano referuntur verba quibus hoc indicatur, scilicet: *Ordinati dicant, ac celebrent.* Ratio est, quia hoc modo tolluntur omnia incommoda, et sufficit ad intentionem et consuetudinem Ecclesiæ. Et confirmatur, quia illi non communicant sub utraque specie; ergo non communicant, ut sacrificantes; ergo non sacrificant, et consequenter non conficiunt. Sed obstat, quia in Pontificali Romano admonet Episcopus, ut alte et paulatim dicat verba, ut alii possint simul cum illo dicere, et omnes adhibent diligentiam, ut, quoad fieri possit, simul absolvant; ergo ex modo ipsius consuetudinis videtur colligi, omnes proferre verba, ad consecrandum. Præterea in consecratione Episcopi, plures Episcopi simul proferunt verba, et Cajetan. fatetur omnes proferre formaliter, et ad consecrandum, cum tamen ex Pontificali Romano non possit hoc magis colligi de his Episcopis, quam de illis sacerdotibus, et incommoda fere sunt eadem, si recte ponderentur. Et idem argumentum est de consuetudine, quam Innocentius supra refert, usitatum fuisse aliquando in Ecclesia Romana, ut interdum Cardinales simul cum Pontifice consecrarent. Ad hæc vero dici potest in hac opinione, adhiberi in hac cæmeronia hujusmodi modum et diligentiam, quia non satis constat in particulari, qua intentione debeant proferri verba, et ideo securiore partem eligunt, quoad fieri possit.

9. Quocirca in hac re, quæ valde lubrica est, mihi placet concilium Cajetani, ut scilicet, hi sacerdotes intendant proferre verba meliori modo, quo possunt; hujusmodi autem existimo, imprimis, ut nullo modo presumant prævenire Episcopum in consecrando, quia revera hoc est magnum incommodum, et contra intentionem Ecclesiæ, ut rationes factæ probant; deinde habeant intentionem conditionatam, ut Victoria aiebat, seu potius et disjunctam, vel consecrandi simul cum Episcopo, si possunt; sin minus, tantum materialiter verba proferendi, et ita evitantur incommoda omnia, quæ inferebantur.

SECTIO V.

An hæc virtus activa principalis sit in verbis, quam in ministro.

1. *Quorundam opinio.* — Hoc dubium moveo propter nonnullos ex antiquis Theologis, qui illud tractant, et definiunt, hanc virtutem esse in verbis et in ministro, simpliciter tamen principalis esse in ministro, tum quia est similius principali agenti, tum etiam quia ejus virtus est permanens, et ad plures effectus extenditur; secundum quid vero principalius esse in verbis, quia propinquius attingunt effectum. Ita Alex., q. 34, membr. 2, quem sequitur D. Thom., d. 8, q. 2, art. 3, ad 9; Richard., art. 3, q. 3. Ne tamen forfasse sit quæstio de nomine, oportet nonnulla supponere, quæ ad rem pertinent. Primum est virtutem verborum non esse qualitatem illis superadditam. Secundum est, characterem sacerdotis, qui videtur esse virtus ministri, licet sit qualitas physica illi inhærens, non tamen habere proprium et immediatum influxum physicum, vel in verba, cum in illis nihil fiat, vel in effectum verborum seu consecrationem, cum hæc immediate sit tantum ab ipsis verbis, ut etiam prædicti auctores docent, et D. Thom. hic, quest. 78, art. 4, qui etiam docet, sacerdotem non habere aliam immediatam actionem in consecratione, nisi prolationem verborum, neque per aliam actionem aut influxum influere in consecrationem nisi per verba, et eorum actionem. Quod præterea confirmari potest testimoniis Sanctorum Patrum dicentium, sacerdotes proprio ore conficere hoc sacramentum per verba Christi. Ac denique, quia omnis alius influxus supervacaneus est, et sine fundamento confictus, ut latius generatim dixi in materia de charactere, ubi propter hanc causam docui, characterem non esse potentiam physicam, cum non habeat influxum physicum immediatum, ut ostensum est; neque remotum aut mediatum, quia hic supponit semper aliquem immediatum, in quo fundetur. Quomodo enim potest intelligi, efficaciam alicujus potentiae, mediate redundare in aliquid, nisi immediate quippiam aliud attingat? at probatum est, characterem non habere influxum seu actionem immediatam, cum illam non habeat neque in verba, neque in effectum verborum, et nihil aliud sit, in quod possit immediate agere; ergo neque mediate aliud physice agit; ergo non est potentia physica, sed moralis, seu

potius signum, seu quasi sigillum pacti divini, Quo statuit, et promittit, semper concurrere cum verbis sacerdotis ad effectum consecrationis.

2. *Virtus consecrativa radicaliter solum est in ministro, formaliter in verbis.* — His ergo de re ipsa suppositis, necessario dicendum videtur in præsente quæstione, virtutem instrumentalem, ac physicam, qua fit consecratio, intrinsece ac realiter esse tantum in verbis, vel potius esse ipsa verba, ut dictum est; et ita cessat comparatio, quæ supponit hanc virtutem in utroque comparationis extremito; nos autem dicimus esse in altero; at vero secundum quamdam rationem seu denominationem potest dici hæc virtus principalius esse in ministro, radicaliter, et quasi potestative, tum quia ipse est, qui operatur per verba; tum quia ab intentione ejus pendet virtus verborum, et ita illi data est potestas consecrandi, et utendi illo instrumento, cum voluerit; tum etiam quia illi debitus est concursus ad sic operandum, verbis autem non nisi quatenus sunt ab illo et ab ejus intentione procedunt; neque hac in re invenio difficultatem aliquam, quæ explicatione indiget; et juxta hæc exponenda sunt, quæ D. Thom. docet infra, quæst. 82, art. 1, ad. 4.

DISPUTATIO LXII.

DE SUSCIPIENTIBUS HOC SACRAMENTUM, ET DE VARIIS MODIS SUMENDI ILLUD.

Disp. 24 de Euchar. — Explicatis causis hujus sacramenti, priusquam ad ejus effectus accedamus, oportet de suspiciente, quod est subjectum, in quo sacramentum hoc operatur, nonnulla dicamus; simulque dicemus de usu, non ut in præceptum cadit, sed prout per illum applicatur sacramentum ad operandum; quanquam enim singulare sit in hoc sacramento, quod usus ejus ab illius substantia distinguatur, tamen, ut supra, disput. 42, dixi, habet se hujusmodi usus tanquam applicatio agentis ad passum; quia ergo hæc applicatio antecedit effectum, respectu cuius suspiciens est causa materialis, optime disputatio hæc in hunc locum cadit.

SECTIO I.

Quid sit, et quot modis fiat sumptio hujus sacramenti.

1. *Eucharistia sumi potest spiritualiter, vel sacramentaliter.* — Hæc quæstio disputatur

a D. Thom., quæst. 80, art. 4; et aliis Theologis, dist. 9, ubi omnes cum Hilario, lib. 8 Trinit.; Raban., de Corp. et sang. Domini, cap. 26; et Augustin., variis locis, quæ referuntur de Consecr., d. 2, cap. Quid est, cap. Qui manducat, cap. Qui discordat, et aliis, distinguunt duplē usum hujus sacramenti in sacramentalem et spiritualem. Quam partitionem haeretici hujus temporis rejiciunt, quia errant in fundamento de reali Christi præsentia in hoc sacramento; et ita solam spiritualem Christi manducationem per fidem agnoscunt. Illam tamen divisionem probat Concil. Trident., sess. 13, cap. 8, sess. 22, et sacramentalis manducatio evidenter colligitur ex facto Christi in institutione hujus sacramenti, et ex verbis ejus, Joan. 6, ut in superioribus ostensum est; et ex Paulo, 1 ad Cor. 11. Ut tamen hæc divisio, ejusque membra explicentur, oportet prius singula aliis modis subdividere.

2. *Spiritualis sumptio sacramenti hujus est per votum vel desiderium ortum ex viva fide.* — Secundo ergo spiritualis sumptio dividi potest in spiritualem tantum, et in spiritualem et sacramentalē simul; prior modo spiritualis sumpto propriissime sumpta est, quæ fit per votum seu desiderium hujus sacramenti, ut ex Concilio Tridentino, sess. 13, colligitur, et ex usu omnium Theologorum; et præter citatos recte tractat Alens., quæst. 43, membr. 3. Quia, ut vere ac proprie dicatur spiritualis usus sacramenti, oportet, ut ad ipsam Eucharistiam formaliter terminetur; cum autem non terminatur per actum corporis, sed per actum animæ, nullus est actus qui hanc denominationem possit suspicere, nisi desiderium, et propositum, quia in actibus humanis solum propositum, vel desiderium efficax, censemur aliquo modo actui exteriori equivalentem, quando hic exerceri non potest. Est autem observandum ex Concilio Trident., sess. 13, cap. 8, non omne desiderium, seu propositum hujus sacramenti, censes spiritualē sumptionem ejus, sed solum illud, quod ex fide viva proficiscitur, quia hæc non tantum dicitur sumptio spiritualis, quia spirituali actu seu modo fit, sed præcipue, quia parit fructum spiritualem majoris unionis cum Christo; hunc vero fructum non habet, nisi ex charitate oriatur. Quocirca si quis in peccato existens desideret Eucharistiam sumere, ita ut in subjecto illius desiderii conjungat usum sacramenti cum statu, quem tunc habet, id est, si desideret sumere

in eo statu, non solum non spiritualiter manducabit, sed etiam graviter peccabit. Si vero non ita componat objectum, sed desideret sumere in meliori statu, actus quidem non erit malus, tamen non perveniet ad rationem spiritualis sumptionis, propter rationem dictam, nisi fortasse appelletur sumptio spiritualis mortua, et secundum quid. Denique sciendum est, hoc desiderium seu votum haberi posse vel explicite, vel implicite, sicut in baptismo, et in aliis sacramentis contingit; nam utroque modo potest desiderium ad hoc sacramentum terminari, vel in se in particulari, vel in alio, et in communi, ut desiderando servare omnia mandata Christi, vel omnibus modis uniri Christo. Unde obiter colligitur, hanc sumptionem spiritualem solum habere locum in lege Evangelica proprie, quia sicut in illa solum institutum est hoc sacramentum, ita et omnis ejus usus. Itaque illa spiritualis manducatio antiquorum Patrum, quam late explicat August., tract. 26 in Joan., ex illo 1 Cor. 10: *Omnes eamdem escam spiritualem manducaverunt*, non est proprie spiritualis manducatio hujus sacramenti, quia illi sane non desiderabant sumere hoc sacramentum; sed est figurata et materialis manducatio; nam quia illi desiderabant Christum in illis sacramentis præfiguratum, illum spiritualiter manducasse dicuntur; et similiter omnis unio cum Christo, vel desiderium Christi solet dici spiritualis sumptio hujus sacramenti, large tamen ac materialiter, quia Christus res est hujus sacramenti, ut supra, disput. 2, late dictum est. Unde tandem colligi potest multiplex divisio spiritualis manducationis; sed illa est præcipue notanda ad tollendam æquivocationem, quod alia est spiritualis manducatio Christi absolute, alia vero Christi in hoc sacramento, seu ipsius Eucharistiæ, quam supra indicavi, juxta quæst. 73, et optimè eam tractat Palud., dist. 9, disput. 2. Prior enim fit per fidem et charitatem, et absolute terminatur ad Christum secundum se, et ideo omni tempore fuit necessaria; posterior vero terminatur proprie ad hoc sacramentum, et ad usum ejus; estque proprie ad usum ejus, ut dixi.

3. *Dubium, utrum sumptio spiritualis Eucharistia habeat fructum præter meritum operantis.* — *Respondeatur non habere.* — Sed quæri potest circa hanc sumptionem pure spiritualem, an habeat fructum præter omne meritum operantis; haeretici enim nostri temporis dicunt, non esse minus fructuosam,

quam si cum sacramentali conjuncta sit, ut refert Hosius, lib. 4 contra prolegomena Brentii. Qui error damnatur in Trident., sess. 13, cap. 8, et can. 8, et a D. Thoma refellitur, quæst. 80, art. 4, ad 3. Quæ censura intelligenda est fieri in eos, qui negant sumptionem sacramentalem aliquid addere merito operantis; nam hæc est aperta hæresis contra efficaciam sacramentorum. Aliter vero posset quis opinari, sacramentum esse adeo efficax, ut non solum re ipsa susceptum, sed etiam solo animo et desiderio applicatum, habeat sacramentalē efficaciam; et non est tam aperta hæresis, quia non defuerunt Catholici, qui dicerent, hoc sacramentum hoc modo operari, saltem in extrema necessitate, ut quando aegrotus non potest sacramentaliter sumere; præsertim quando petit, adorat, ac veneratur sacramentum, ut referunt Soto, dist. 12, quæst. 2, art. 4; Ledesma, quæst. 22, art. 4. Alii vero dixerunt, sacramentum operari quidem hoc modo gratiam aliquam maiorem, quam respondeat merito operantis, non tamen tantam, quantum conferret sacramentaliter sumptum, nec tam proprie ex opere operato, quia non per efficientiam physicam; et ita sentit Ledesma. Sed hæc omnia sunt falsa et improbabilia, et aperte contra D. Thomam supra; Alens., quæst. 41, membr. 3, art. 3; et contra rationem, quia promissio effectus sacramentalis non est facta desiderio, sed manducationi. Item, quia si quis prius desideret sacramentum, et postea re ipsa sumat, non minorem effectum sacramentalē recipiet in re, quam si antea non desiderasset, si cætera sint paria; signum est ergo, sacramentum nihil prius contulisse ratione desiderii, alioqui idem sacramentum plures conferret effectus ejusdem rationis ex opere operato. Ex quo ulterius inferri potest, si quis post susceptum sacramentum gaudeat, et delectetur in consideratione sumptionis, inde etiam novum obtainere effectum ex opere operato, quia non est minus efficax sacramentum susceptum, quam suspicendum, neque actus minus bonus gaudium, quam desiderium, de qua re plura diximus in simili quæstione agentes de baptismo. Quocirca, quando Trident. supra dicit, illos, qui voto coelestem panem edunt fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum ejus et utilitatem sentire, non est intelligendum de fructu ex opere operato, sed merito operantis, quod dicitur fructus hujus sacramenti, vel objective, quia ex illius desiderio et amore percipitur, vel gene-